

УДК 339.9:338.2

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-29)

Шандова Н. В., докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0000-0002-6278-1143

e-mail: shandova.nataliya@kntu.edu.ua

Генс О. С. аспірант кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0009-0001-3690-3047

e-mail: hens.oleksii@kntu.net.ua

Годунов С. Є., аспірант кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0009-0001-8419-2155

e-mail: hodunov.serhii@kntu.net.ua

Стратегії економічної реінтеграції та соціальної стабілізації у контексті регіонального відновлення

Анотація. Стаття присвячена комплексному дослідженню стратегій економічної реінтеграції та соціальної стабілізації в умовах регіонального відновлення, з особливим акцентом на сучасні виклики, що постають перед Україною внаслідок широкомасштабної агресії та деструктивних соціально-економічних процесів. Актуальність теми зумовлена нагальною потребою у науково обґрунтованих підходах до відновлення регіонів, які зазнали багаторівневих втрат – людських, інституційних, інфраструктурних та економічних. У фокусі дослідження – визначення механізмів і стратегічних орієнтирів, здатних забезпечити не лише повернення до довоєнного рівня функціонування, а й трансформаційний розвиток на засадах стійкості, інклюзивності та безпеки.

У роботі проведено структурування факторів, що впливають на процеси регіональної реінтеграції, в межах трьох ключових вимірів: безпекового, соціального та економічного. Виокремлено системні загрози економічній безпеці регіонів, серед яких – дисбаланси у структурі виробництва, скорочення інвестиційного потоку, руйнування логістичних ланцюгів, втрата трудових ресурсів та фінансова нестабільність. Проаналізовано наявні підходи до стратегування відновлення та виявлено їхні сильні сторони й обмеження.

Особливу увагу приділено розробці авторської інтегрованої стратегії регіонального відновлення, що поєднує економічні, соціальні та безпекові компоненти в єдину концептуальну рамку. У межах стратегії запропоновано інструментарій реалізації, що включає механізми державної підтримки, партнерства з місцевими громадами, активізацію малого та середнього бізнесу, розвиток людського капіталу та цифрових платформ управління. У таблиці зіставлено економічні ризики, потенціал і очікувані ефекти, що дозволяє наочно представити можливості інтегрованого підходу.

Результати дослідження мають як наукове, так і прикладне значення – вони можуть бути використані для формування політик регіонального розвитку, адаптації національних планів відновлення до локальних умов, а також для подальших міждисциплінарних досліджень у сфері економічної безпеки, постконфліктної трансформації та стійкого розвитку.

Ключові слова: регіональне відновлення; економічна реінтеграція; соціальна стабілізація; постконфліктний розвиток; стратегічне планування; економічна безпека; інтегровані стратегії; сталий розвиток.

Shandova Nataliia, Doctor of Economics, Professor, The Head of the Department of Economy, Entrepreneurship and Economic security, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Hens Oleksii, Postgraduate student Department of Economy, Entrepreneurship and Economic security, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Hodunov Serhii, Postgraduate student Department of Economy, Entrepreneurship and Economic security, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Integrated Strategies for Economic Reintegration and Social Cohesion in Post-Crisis Regional Recovery

Abstract. Introduction. The article explores a range of strategic approaches to recovering regions affected by armed conflict, emphasising the importance of combining economic reintegration with social stabilisation. The topic's relevance is

¹Стаття надійшла до редакції: 23.04.2025

Received: 23 April 2025

driven by the profound challenges Ukraine is facing due to prolonged warfare, including the destruction of infrastructure, the mass displacement of the population, increased social vulnerability, institutional fragmentation and the weakening of local economies.

Purpose. *The study aims to develop an integrated recovery strategy that considers the interconnectedness of security, social and economic factors, and which can provide sustainable, inclusive and resource-efficient regional recovery. To this end, the research employs an interdisciplinary approach combining comparative analysis, scenario forecasting, risk analysis and strategic planning elements.*

Results. *The article analyses the current academic discourse and policy approaches to post-conflict reconstruction, considering both Ukrainian experience and international practices. Particular focus is given to the Ukraine Recovery Plan (2022), the European Green Deal, regional resilience concepts, and EU cohesion policies. Key vulnerabilities and regional recovery potential are identified across different crisis phases, from active warfare to post-crisis stabilisation.*

The study's key finding is the development of an integrated recovery model comprising three interconnected components: economic (promoting growth, reintegrating local businesses and enhancing investment appeal); social (rebuilding trust, strengthening human capital and reducing vulnerability); and security (improving institutional capacity, minimising threats and managing risks). The study also proposes an approach to building a monitoring system to evaluate the effectiveness of recovery strategies, based on a set of quantitative and qualitative indicators.

Conclusions. *The article offers specific policy recommendations for public authorities, donors and local communities to utilise when designing recovery programmes, regional development strategies and integration plans for internally displaced persons.*

Keywords: *Keywords: regional recovery; economic reintegration; social stabilisation; post-conflict development; strategic planning; economic security; integrated strategies; sustainable development.*

JEL Classification: *R11; H12; O21; P48.*

Постановка проблеми. В умовах затяжної війни та глибокої соціально-економічної турбулентності Україна постала перед безпрецедентним завданням – забезпечення сталого регіонального відновлення з одночасним досягненням економічної реінтеграції та соціальної стабілізації на постраждалих територіях. На перший план виходить проблема формування ефективних стратегій, здатних забезпечити не лише фізичну відбудову, а й повноцінне включення регіонів у загальнонаціональний соціально-економічний простір.

Відновлення регіонів у післякризовий період супроводжується низкою системних викликів, серед яких: порушення структурної цілісності місцевої економіки, втрата виробничого потенціалу, зниження інвестиційної привабливості; фрагментація соціального середовища (внаслідок переміщення населення, зміни демографічної структури, ослаблення локальних ідентичностей); ризик маргіналізації відновлюваних територій (через відсутність узгоджених стратегічних підходів і системної політики на національному рівні); обмежена інституційна спроможність місцевого самоврядування, що ускладнює розробку та реалізацію комплексних стратегічних рішень; дефіцит ресурсів і складнощі з координацією донорської допомоги, що потребують стратегічного планування та прозорих механізмів управління.

У цьому контексті стратегічне планування відновлення не може обмежуватися лише інфраструктурною чи фінансовою складовою. Необхідною є інтеграція економічних і соціальних векторів розвитку з урахуванням специфіки регіонів, постраждалих від війни, а також їхнього потенціалу до трансформації.

Проблема стратегічного забезпечення економічної реінтеграції та соціальної стабілізації в умовах регіонального відновлення набуває особливої

актуальності для України, оскільки визначає не лише темпи відбудови, а й траєкторію подальшого розвитку держави. Відсутність цілісного підходу до реінтеграції постраждалих територій загрожує посиленням соціальної напруженості, зростанням міжрегіональної нерівності та втратою людського капіталу. Значущість проблеми полягає в необхідності розроблення стратегій, що поєднують економічну відбудову з інклюзивністю, соціальною згуртованістю та інституційною стійкістю. Розв'язання цієї проблеми дозволить створити стійкі моделі відновлення, які сприятимуть сталому розвитку регіонів та їхній ефективній інтеграції в національну економіку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень засвідчує зростання наукової уваги до проблем регіонального відновлення, соціальної стабілізації та економічної реінтеграції у посткризовий період, зокрема в умовах воєнних конфліктів.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних засад економічного відновлення зробили такі вчені, як D. Rodrik [1], P. Collier [2], які підкреслюють значення інституційного середовища та адаптивної економічної політики в умовах глибоких трансформацій.

Дослідники О. Кравченко, Л. Сергієнко, Г. Ніямешук [3] аналізують досвід післявоєнного відновлення європейських країн з метою формування рекомендацій щодо політики реконструкції України. Особливу увагу приділено інституційним аспектам, європейській інтеграції та механізмам фінансування розвитку.

S. Nate [4] пропонує міждисциплінарний підхід до аналізу викликів, пов'язаних з економічним відновленням, інституційними змінами та соціальною стабільністю України. Розглядаються питання енергетичної незалежності, правових реформ та інтеграції до ЄС і НАТО.

Група українських дослідників під керівництвом Л. Кістерського і А. Задой [5] аналізує можливості відновлення основних секторів економіки на основі світового досвіду та сучасних технологій. Особливу увагу приділено методологічним принципам реконструкції, інституційним трансформаціям та управлінню демографічними процесами в деокупованих територіях.

Науковець Медвідь Г. С. [6] проаналізував фінансові, економічні та соціальні аспекти, що впливають на процес відновлення після війни, з метою ідентифікації ключових чинників та розроблення ефективних стратегій.

У звіті Програми розвитку ООН та Центру сталого миру «Соціальна згуртованість в Україні» [7] проаналізовано динаміку соціальної згуртованості в Україні під час війни, підкреслено важливість громадської участі та довіри до інституцій для успішного відновлення.

Дослідження Chatham House «Ukraine's wartime recovery and the role of civil society» [8] акцентує увагу на ролі громадянського суспільства у процесах реінтеграції ветеранів, що є ключовим чинником для забезпечення соціальної стабільності та економічного зростання.

Зазначені дослідження створюють наукову основу для подальшого аналізу стратегій економічної реінтеграції та соціальної стабілізації. Проте системне поєднання цих підходів з урахуванням сучасних українських реалій потребує поглибленого вивчення, що й обумовлює доцільність проведення цього дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розробка науково обґрунтованих стратегічних підходів до економічної реінтеграції та соціальної стабілізації регіонів України, що зазнали руйнівних наслідків збройного конфлікту, з урахуванням сучасних викликів, міжнародного досвіду та національних особливостей. Це передбачає комплексний аналіз існуючих моделей відновлення, оцінку ефективності поточних політик і формування рекомендацій для забезпечення сталого розвитку та інтеграції постраждалих територій у загальнонаціональний соціально-економічний простір.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток регіонів, які зазнали руйнівних наслідків збройного конфлікту, вимагає цілісного підходу до стратегічного планування відновлення. Такий підхід має враховувати багатовимірність викликів, що постають перед постраждалими територіями, і ґрунтуватися на гармонійному поєднанні безпекового, соціального та економічного вимірів. Кожен із цих аспектів відіграє критичну роль у формуванні стійкого середовища для реінтеграції регіонів у загальнонаціональний простір.

Ефективне регіональне відновлення неможливе без забезпечення базової безпеки, адже саме вона

створює передумови для повернення населення, відновлення інфраструктури та відновлення економічної діяльності. У післяконфліктних умовах безпека набуває розширеного значення, охоплюючи не лише фізичний захист, а й гарантії правового порядку, функціонування інституцій та довіру громадян до владних структур.

Підвищення рівня безпеки передбачає відновлення контролю над територіями, посилення спроможності місцевих органів влади та залучення громад до процесів ухвалення рішень. Саме взаємодія державних і місцевих інституцій дозволяє сформувати стабільне середовище, у якому можлива соціальна згуртованість і економічна активність. Приклади міжнародного досвіду свідчать, що ігнорування безпекових аспектів часто унеможливорює реалізацію навіть найкращих економічних стратегій. У випадку України безпекова складова має вирішальне значення, оскільки тривалий характер війни створює складні умови для відновлення не лише матеріального, а й інституційного потенціалу регіонів. Отже, саме безпековий аспект є фундаментом, на якому базується подальша економічна реінтеграція та соціальна стабілізація.

Соціальний вимір відновлення постраждалих регіонів охоплює глибокі трансформації, спричинені конфліктом, які зачіпають не лише демографічну структуру, а й саму тканину суспільних зв'язків. Вимушене переміщення людей, втрата житла, розрив спільнот і колективних ідентичностей породжують виклики, що виходять за межі матеріального відновлення. Травматизація населення, зростання вразливості окремих груп і ослаблення горизонтальних зв'язків між людьми ускладнюють формування стабільного соціального середовища.

Відновлення соціальної згуртованості передбачає не лише повернення людей у свої громади, а й створення таких умов, за яких ці громади можуть відновити довіру, відчуття приналежності та впевненість у майбутньому. Надзвичайно важливою є інтеграція внутрішньо переміщених осіб, яка не повинна обмежуватися наданням базових послуг, а також передбачати активну участь цих осіб у прийнятті рішень, доступ до якісної освіти, охорони здоров'я та включення у місцеві соціальні й економічні процеси.

Ключову роль у цьому процесі відіграє соціальний капітал – мережа довіри, взаємодопомоги та спільної відповідальності, яка забезпечує здатність громад протистояти кризам і відновлюватися. Розвиток такого капіталу потребує інвестицій у локальні ініціативи, підтримки громадянського суспільства та цілеспрямованої державної політики. Практики, що вже застосовуються в окремих українських регіонах, демонструють, що саме соціальна згуртованість здатна стати основою стійкого відновлення й запобігти повторенню конфліктів у майбутньому.

Економічне відновлення є ключовим елементом регіональної стабілізації, оскільки саме через відновлення господарської активності формується основа для довгострокової самодостатності постраждалих територій. Повномасштабне вторгнення призвело до суттєвих економічних втрат, знищення промислового потенціалу, порушення логістичних ланцюгів і скорочення зайнятості. У цих умовах надзвичайно важливо не лише оцінити масштаби руйнувань, а й виявити збережені точки зростання, які можуть стати відправною точкою для економічної реінтеграції.

Потенціал малого та середнього підприємництва в умовах обмежених ресурсів є особливо важливим, адже саме цей сектор здатен швидко адаптуватися до змін і створювати робочі місця. Державна підтримка, доступ до фінансування та програми розвитку підприємництва сприяють поживленню локальної економіки. Водночас вирішальне значення має модернізація зруйнованої інфраструктури, без якої неможливо забезпечити належні умови для ведення бізнесу, логістики та життєдіяльності населення.

Інвестиційна привабливість регіонів залежить не лише від безпекової ситуації, а й від прозорих правил, інституційної стійкості та наявності кадрів. Важливу роль відіграють міжнародні партнери, які надають фінансову допомогу, експертну підтримку та технологічні рішення, а також український приватний сектор, здатний брати участь у відбудові через державно-приватне партнерство.

Таким чином, рушіями економічного відновлення виступають ініціативи, що поєднують підтримку бізнесу, інвестиції в людський капітал і цілеспрямовану інфраструктурну політику. Скоординованість дій усіх учасників, від держави до місцевих громад, є передумовою для ефективної економічної реінтеграції регіонів у національний простір.

З огляду на складність процесів, пов'язаних із безпековим, соціальним та економічним відновленням, важливо проаналізувати стратегії, які вже застосовувалися в подібних контекстах. Такий аналіз дозволяє не лише оцінити їхню ефективність, а й виявити ті елементи, що можуть бути адаптовані до українських реалій. Зокрема, увага має бути зосереджена на підходах, які забезпечують баланс між короткостроковими потребами стабілізації та довгостроковими цілями сталого розвитку.

Міжнародний досвід регіонального відновлення після конфліктів пропонує низку стратегічних підходів, які можуть слугувати орієнтирами для формування ефективної політики в Україні. Однією з найвідоміших концепцій є «Build Back Better» [9], ідея якої полягає в тому, щоб використовувати період відновлення після катастрофи для створення більш стійких, безпечних та інклюзивних спільнот. Це включає інтеграцію заходів зі зниження ризику лих у процеси відновлення фізичної інфраструктури, соціальних систем та

економіки. Таким чином, мета полягає не лише у відновленні до попереднього стану, а й у покращенні умов для майбутнього розвитку та зменшенні вразливості до потенційних загроз. У контексті України концепція «Build Back Better» набуває особливої актуальності. Наприклад, у 2024 році Європейська комісія оголосила про підтримку відновлення України за принципами «Build Back Better», виділивши 50 мільярдів євро на період 2024-2027 років. Ці кошти спрямовані на реконструкцію будівель, інфраструктури, енергетики та інших сфер із акцентом на стійкість та інклюзивність.

Іншим прикладом є концепція «Local Resilience Strategies», яка зосереджується на посиленні спроможності місцевих громад реагувати на кризи. Вона виникла на перетині досліджень у галузях управління ризиками, адаптації до змін клімату та місцевого самоврядування [10]. Вона також розвивалася в рамках ініціатив, спрямованих на підвищення стійкості громад до різноманітних загроз, включаючи природні катастрофи, економічні кризи та соціальні виклики [11]. Згідно з концепцією, ключовими факторами місцевої стійкості є ефективне управління, економічна спроможність, безпека та соціальний капітал. Ці елементи сприяють вирішенню конфліктів і відновленню регіонів після кризових ситуацій.

У країнах Балканського регіону після збройних конфліктів були реалізовані різноманітні плани економічного розвитку, спрямовані на відновлення інфраструктури, інтеграцію переміщених осіб та залучення іноземних інвестицій. Зокрема, у Боснії та Герцеговині, Світовий банк підтримав 45 проєктів з реконструкції та розвитку між 1996 і 2002 роками, що охоплювали практично всі сектори економіки [12]. У 2023 році Європейська комісія представила новий план зростання для Західних Балкан, спрямований на прискорення економічного розвитку та наближення країн регіону до членства в ЄС. План передбачає фінансову підтримку в розмірі 6 мільярдів євро, яка буде надана за умови проведення необхідних економічних реформ [13].

Ці приклади свідчать про важливість комплексного підходу до економічного відновлення, що поєднує інфраструктурні інвестиції, підтримку малого та середнього бізнесу, а також інтеграцію регіонів у ширші економічні структури. Такий досвід може бути корисним для формування стратегій відновлення в інших постконфліктних регіонах.

В Україні значну роль у процесі відновлення після кризових ситуацій відіграють національні ініціативи та стратегії, спрямовані на економічне відновлення, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, розвиток місцевих громад і відновлення інфраструктури. Серед ключових документів, які формують основу стратегічних підходів до відновлення, можна виокремити такі:

- План відновлення України – цей план передбачає комплексну стратегію відновлення, з акцентом на відбудову інфраструктури, економіки та соціальної сфери, а також інтеграцію відновлених регіонів у загальнонаціональну економічну систему. План включає підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток інфраструктурних проєктів, збереження соціальної стабільності та зміцнення громад [14].

- регіональні стратегії відновлення – в Україні на рівні окремих регіонів розробляються індивідуальні стратегії відновлення, що враховують специфіку кожної території. Регіональні стратегії зосереджуються на підвищенні рівня економічної активності, сприянні зайнятості, залученні інвестицій, розвитку інфраструктури, соціальній інтеграції та зменшенні соціальної нерівності [15].

- ініціативи місцевих громад – місцеві громади активно залучаються до процесу відновлення через різні ініціативи, спрямовані на покращення умов життя, розвиток інфраструктури, підтримку малого бізнесу та створення нових робочих місць. Багато громад зосереджуються на соціальній згуртованості та розвитку соціальної інфраструктури, що має велике значення для відновлення після конфліктів.

Ці приклади свідчать про важливість комплексного підходу, який враховує контекст, обсяги руйнувань, соціальну динаміку та потреби місцевих спільнот. Аналіз наявного досвіду стає підґрунтям для розробки інтегрованої стратегії, адаптованої до сучасних українських реалій.

Сучасні виклики регіонального відновлення в Україні вимагають переосмислення підходів до стратегічного планування. В умовах багатовимірної посткризової динаміки – економічної, соціальної та безпекової, одновекторні рішення втрачають ефективність. Необхідною є інтегрована стратегія, здатна поєднати кілька взаємопов'язаних напрямів у цілісну модель відновлення.

Вихідною позицією для побудови авторської інтегрованої стратегії є визнання того, що економічна реінтеграція не може здійснюватися ізольовано від соціальних, безпекових і інституційних детермінант. Відновлення регіонів потребує не лише фізичної реконструкції, а й економічної самодостатності,

соціальної згуртованості та адаптивної стійкості управлінських систем.

Значну роль у формуванні стратегічного бачення відіграють:

- принципи стійкого розвитку;
- децентралізація ресурсів і повноважень;
- посилення локального потенціалу;
- мережевий формат взаємодії між регіонами;
- поєднання короткострокових дій із довгостроковими орієнтирами.

Авторське бачення інтегрованої стратегії базується на ідеї економічної реінтеграції як ключового стрижня, що формує стабільність, стимулює самозайнятність, відновлює локальні ринки, активізує людський капітал і водночас зміцнює соціальну згуртованість та інституційну стійкість.

Під інтегрованою стратегією ми розуміємо багатовимірну модель дій, спрямованих на гармонізацію економічної активності, соціальної згуртованості, інституційної ефективності та безпекової стійкості на рівні регіону. Вона базується на принципі економіки стійкості, де відновлення не обмежується поверненням до довоєнного стану, а передбачає структурну модернізацію й підвищення здатності протистояти майбутнім ризикам.

Інтегрована стратегія передбачає:

- відновлення економічного потенціалу через запуск підприємницької ініціативи, розвиток кластерів, кооперативів та індустріальних парків;
- посилення внутрішньої економічної зв'язаності регіонів через інфраструктурні, логістичні та управлінські рішення;
- активізацію людського капіталу через стимулювання зайнятості, професійного розвитку та соціального підприємництва;
- зміцнення інституцій, здатних координувати розвиток за умов невизначеності.

Для реалізації стратегічного підходу до регіонального відновлення доцільно зосередити увагу на ключових економічних ризиках, які можуть уповільнити або знецінити зусилля з відновлення, а також на внутрішньому потенціалі, який може бути активований через відповідні інструменти (табл.1).

Таблиця 1 Ризики, потенціал та очікувані ефекти реалізації стратегій економічного відновлення регіонів

Ключові ризики	Потенціал	Очікувані ефекти впровадження стратегії
Руйнування інфраструктури та порушення логістики	Наявність транскордонного положення, незадіяні виробничі площі	Відновлення ділової активності, запуск нових логістичних ланцюгів
Безробіття, відтік людського капіталу	Потенціал повернення внутрішньо переміщених осіб, локальна згуртованість	Формування нових робочих місць, соціальна стабілізація
Фінансова обмеженість, недовіра інвесторів	Можливості державно-приватного партнерства, локальні інвестори	Підвищення інвестиційної привабливості, нарощення бюджету громад
Недостатня регіональна синергія	Міжрегіональна, міжміська співпраця та досвід децентралізації	Ефективний обмін ресурсами, зменшення регіональних диспропорцій
Залежність від зовнішньої допомоги	Соціальне підприємництво, цифрові сервіси, локальні ініціативи	Зростання самозабезпеченості, нові моделі економіки участі

Джерело: складено авторами на основі власних досліджень

У межах реалізації пропонованої інтегрованої стратегії регіонального відновлення передбачається застосування комплексу взаємопов'язаних механізмів, що охоплюють фінансову, інституційну, соціальну та цифрову сфери. Однією з ключових передумов втілення стратегії є мобілізація фінансових інструментів, які забезпечують залучення як державних, так і приватних ресурсів. Йдеться про сприяння створенню умов для розвитку спеціальних економічних зон, застосування податкових стимулів і механізмів кредитного гарантування, а також про активізацію таких сучасних підходів, як краудфандинг та функціонування регіональних фондів розвитку.

Водночас важливу роль відіграє інституційна складова, зокрема модернізація регіональних агентств розвитку та впровадження мережевих форматів управління, що передбачають активне залучення неурядових організацій і місцевих спільнот до стратегічного планування та реалізації проєктів. Інтеграція людського капіталу до процесів відновлення базується на розвитку систем перекваліфікації та наставництва, а також підтримці підприємницьких ініціатив через створення платформ для кооперації й обміну досвідом. Значну увагу необхідно приділяти цифровій трансформації як важливому важелю модернізації управлінських практик та підвищення прозорості, зокрема шляхом розвитку електронного врядування, цифрових платформ для фінансування ініціатив та систем управління даними.

Запропонований підхід має низку переваг, які посилюють його привабливість і прикладну цінність. Зокрема, універсальність стратегії дозволяє адаптувати її до різноманітних умов і викликів окремих регіонів. Її ефективність полягає у здатності до об'єднання зусиль різних зацікавлених сторін і концентрації ресурсів у пріоритетних напрямках. Стратегія також вирізняється стійкістю, що виявляється у створенні систем, здатних до самопідтримки, оновлення й масштабування в динамічному середовищі. Особливої ваги набуває інклюзивність, яка забезпечується широким залученням громадянського суспільства та підприємницького сектору. Нарешті, реалізація

стратегії має потенціал для досягнення вагомих економічних результатів, що виявляються у зростанні регіонального валового продукту, збільшенні зайнятості та активізації інвестиційних процесів.

Висновки. Відновлення регіонів, що зазнали руйнувань внаслідок збройного конфлікту, є не лише технічно-економічним завданням, а й складним соціальним і безпековим процесом, що потребує системного стратегічного підходу. Основна теза дослідження полягає в тому, що ефективне регіональне відновлення в умовах посткризової трансформації можливе лише за умови комплексного врахування економічної реінтеграції, соціальної стабілізації та інституційної стійкості.

У ході дослідження було проаналізовано провідні безпекові, соціальні та економічні виклики, які постають перед регіонами України в процесі відновлення. Встановлено, що фрагментарні або вузькогалузеві підходи не здатні забезпечити довготривалий ефект. Обґрунтовано необхідність інтегрованої стратегії, яка поєднує елементи соціальної згуртованості, економічної інклюзивності та адаптивного управління. Результатом дослідження стало формування авторської моделі інтегрованої стратегії, яка враховує регіональні особливості, наявні ресурси, ризики та потенціал. Стратегія ґрунтується на принципі економіки стійкості і передбачає структурну модернізацію та підвищення спроможності протистояти майбутнім ризикам.

Окрему увагу в моделі приділено економічному виміру реінтеграції, зокрема таким аспектам, як: активізації підприємництва, формуванню локальних ланцюгів доданої вартості, розвитку людського капіталу та мобілізації фінансових ресурсів через інноваційні інструменти.

Запропонований підхід може стати основою для формування державної політики регіонального відновлення, розробки місцевих стратегій розвитку та оцінювання ефективності відновлювальних заходів. Отримані результати відкривають перспективи для подальших досліджень, спрямованих на розробку індикаторів моніторингу, оцінку ефективності впроваджуваних стратегій та розширення міжрегіональної кооперації у процесах відновлення.

Література:

1. Rodrik D. Industrial Policy for the Twenty-First Century. *SSRN Electronic Journal*. 2004. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.617544>.
2. Collier P. The Bottom Billion: Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It. Oxford University Press, 2007. 204 p.
3. Kravchenko O. Post-war Recovery Practices for Ukraine, based on the Experience of other Countries that have Undergone Similar Processes. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68, №4. P. 2277-2288. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.4.2023.35>.
4. Ukraine's Journey to Recovery, Reform and Post-War Reconstruction / ed. by S. Nate. Cham : Springer Nature Switzerland, 2025. 349 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2>.
5. Transformation and Post-War Economic Recovery of Ukraine / ed. by L. Kistersky, A. Zadoia. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2024. 451 p. URL: <https://www.cambridgescholars.com/product/978-1-0364-1285-2/>.
6. Medvid H. S. Development of strategy for post-war reconstruction of the regions of Ukraine. *Journal of management, economics and technology*. 2024. P. 97-108. URL: <https://doi.org/10.69803/3083-6034-2024-1-97>.

7. Білоскурський О., Зурабашвілі Т. Соціальна згуртованість в Україні: тенденції за даними дослідження reSCORE 2024. Київ : ПРООН в Україні, 2024. 52 с. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/social-cohesion-ukraine-key-trends-based-rescore-2024>.
8. Lutsevych O. Ukraine's wartime recovery and the role of civil society: Updated Ukrainian CSO survey – 2024. London : Chatham House, 2024. 26 p. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-06/2024-06-05-ukraine-wartime-recovery-role-civil-society-lutsevych.pdf.pdf>.
9. Words into Action guidelines: Build back better in recovery, rehabilitation and reconstruction (Consultative version). *United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR)*. 2017. URL: <https://www.undrr.org/publication/words-action-guidelines-build-back-better-recovery-rehabilitation-and-reconstruction>.
10. Shaw K., Maythorne L. Managing for local resilience: towards a strategic approach. *Public Policy and Administration*. 2012. Vol. 28, №1. P. 43-65. URL: <https://doi.org/10.1177/0952076711432578>.
11. A Handbook for Local Government Leaders: How to Make Cities More Resilient to Disasters. Geneva : United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNISDR), 2012. 104 p. URL: https://www.unisdr.org/files/26462_ahandbookforlocalgovernmentleadersr.pdf.
12. A journey to remember: Bosnia and Herzegovina's long road to European integration. Washington, D.C. : World Bank Group, 2024. 72 p. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d93115fde0df25367306f4e6feb9b333-0410012024/original/BiH-publication-A-Journey-170724.pdf>.
13. 2023 Communication new Growth Plan for the Western Balkans. *Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations*. 2023. 12 p. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/growth-plan-western-balkans_en.
14. План відновлення України. *Відновлення України*. 2025. URL: <https://recovery.gov.ua/>.
15. Стратегічне планування регіонального розвитку. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 2025. URL: <https://mindev.gov.ua/diialnist/polityka-rehionalnoho-rozvytku/strategichne-planuvannia-rehionalnoho-rozvytku>.

References:

1. Rodrik, D. (2004). Industrial Policy for the Twenty-First Century. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.617544>.
2. Collier, P. (2007). *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It*. Oxford University Press.
3. Kravchenko, O. (2023). Post-war Recovery Practices for Ukraine, based on the Experience of other Countries that have Undergone Similar Processes. *Economic Affairs*, 68(4). 2277-2288. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.4.2023.35>.
4. Nate, S. (Ed.). (2025). *Ukraine's Journey to Recovery, Reform and Post-War Reconstruction*. Springer Nature Switzerland. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2>.
5. Kistersky, L., & Zadoia, A. (Eds.). (2024). *Transformation and Post-War Economic Recovery of Ukraine*. Cambridge Scholars Publishing. <https://www.cambridgescholars.com/product/978-1-0364-1285-2/>.
6. Medvid, H. S. (2024). Development of strategy for post-war reconstruction of the regions of Ukraine. *Journal of management, economics and technology*, 97-108. <https://doi.org/10.69803/3083-6034-2024-1-97>.
7. Biloskurskyi, O., & Zurabashvili, T. (2024). *Social cohesion in Ukraine: Tendencies based on the reSCORE 2024 study*. UNDP Ukraine. <https://www.undp.org/ukraine/publications/social-cohesion-ukraine-key-trends-based-rescore-2024>.
8. Lutsevych, O. Ukraine's wartime recovery and the role of civil society: Updated Ukrainian CSO survey – 2024. London: Chatham House, 2024. 26 p. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-06/2024-06-05-ukraine-wartime-recovery-role-civil-society-lutsevych.pdf.pdf>.
9. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2017). *Words into Action guidelines: Build back better in recovery, rehabilitation and reconstruction (Consultative version)*. <https://www.undrr.org/publication/words-action-guidelines-build-back-better-recovery-rehabilitation-and-reconstruction>.
10. Shaw, K., & Maythorne, L. (2012). Managing for local resilience: towards a strategic approach. *Public Policy and Administration*, 28(1), 43-65. <https://doi.org/10.1177/0952076711432578>.
11. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (2012). *A handbook for local government leaders: How to make cities more resilient to disasters*. Geneva, Switzerland: United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://www.unisdr.org/files/26462_ahandbookforlocalgovernmentleadersr.pdf.
12. World Bank Group. (2024). *A journey to remember: Bosnia and Herzegovina's long road to European integration*. Washington, D.C. : World Bank Group. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d93115fde0df25367306f4e6feb9b333-0410012024/original/BiH-publication-A-Journey-170724.pdf>.
13. *Growth Plan for the Western Balkans*. (2023) Enlargement and Eastern Neighbourhood. https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/growth-plan-western-balkans_en.
14. Recovery Plan of Ukraine. (2025). *Recovery of Ukraine*. <https://recovery.gov.ua/>.
15. Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine. (2025, January 8). *Strategic planning of regional development*. <https://mindev.gov.ua/diialnist/polityka-rehionalnoho-rozvytku/strategichne-planuvannia-rehionalnoho-rozvytku>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License